

Simona Juzėnienė

VU bibliotekos Informacijos paslaugų centro
Vartotojų aptarnavimo skyrius
simona.juzeniene@mb.vu.lt

Vilniaus universiteto bibliotekos metraščių įvadinųjų straipsnių kaita: kokybinė turinio analizė

Vilniaus universiteto bibliotekos metraštis, šiuo metu leidžiamas kas penkmetį, atspindi svarbiausius bibliotekos veiklos aspektus, gyvavimo kokybinius pokyčius bei aktualias to meto problemas. Metraščių pratarmėse ir įvadinuose straipsniuose apie bibliotekos veiklą (ataskaitose) iškyla tam tikro laikotarpio bibliotekos aplinkos atspindys, pagrindinių susijusių veikėjų bei veiksmų įtakos sritys, pamatinės bibliotekos vertybės. Šiame straipsnyje siekiama išanalizuoti Vilniaus universiteto bibliotekos metraščių turinio kaitą per daugiau nei 50 metų laikotarpį – nuo pirmojo metraščio 1957 m. iki 2010 m. išleisto metraščio. Straipsnyje atliekama kokybinė turinio analizė, metraščių įvadiniai straipsniai nagrinėjami kaip tekstų masyvai, kuriuose užfiksuojama skirtingo laikotarpio bibliotekos aplinka ir įtaką darantys veikėjai bei veiksniai.

R e i k š m i n i a i ž o d ž i a i: Vilniaus universiteto biblioteka, metraštis, turinio analizė, bibliotekos veikla

ĮVADAS

Vilniaus universiteto bibliotekos metraščiai yra tradicinis bibliotekos leidinys, kuriame siekiama ne tik atskleisti bibliotekos veiklos ypatumus, bet ir viešinti bibliotekos turimų senųjų fondų tyrimus, atliekamus tiek bibliotekos darbuotojų, tiek kitų mokslininkų. Metraščio formatas apibūdinamas kaip *paprastai kartą per metus išėinantis leidinys, skelbiantis mokslo ar kitų organizacijų darbo rezultatus arba apžvalginės (kronikines, statistines, bibliografines ir pan.) informacijas*.¹ Nors bibliotekos leidžiami metraščiai nėra kasmetiniai, tačiau jų turinys ir struktūra artima metraščio formatui.

¹ Žurnalistikos enciklopedija. Vilnius: Pradai, 1997, p. 325.

Šiame straipsnyje siekiama išanalizuoti Vilniaus universiteto bibliotekos metraščių turinio kaitą per daugiau nei 50 metų laikotarpį – nuo pirmojo metraščio 1957 m. iki 2010 m. išleisto metraščio.

Straipsnio pirmoje dalyje atskleidžiamas visų nuo 1957 m. išleistų Vilniaus universiteto bibliotekos metraščių turinys ir struktūra, akcentuojami jų kaitos ypatumai. Antroje dalyje atliekama metraščių įvadiniių straipsnių (veiklos ataskaitų) kokybinė turinio analizė, siekiant nubrėžti skirtingo laikotarpio bibliotekos aplinkos, veikėjų ir veiksnių įtakos žemėlapi. Kadangi ne visuose metraščiuose yra tradiciniai įvadiniai straipsniai (1995 m. metraštyje pateikiama VU bibliotekos direktorės Birutės Butkevičienės kalba atidarant jubiliejinę konferenciją²) analizei pasirinkti keturi straipsniai iš tarybinės Lietuvos laikotarpio (1957 m. ir 1961 m., 1972 m. bei 1991 m. – pastarajame aptariamas dar okupuotos Lietuvos laikotarpis) ir trys straipsniai iš nepriklausomos Lietuvos laikotarpio (1999 m., 2004 m. ir 2010 m.). Apylygės tekstų proporcijos sudaro sąlygas sėkmingai palyginti šių dviejų laikotarpių Vilniaus universiteto bibliotekos veiklos bei jos aplinkos atspindžius.

METRAŠČIŲ TURINYS IR STRUKTŪRA

Nuo 1957 m. išleisti aštuoni Vilniaus universiteto bibliotekos metraščiai. 1958 metais pasirodė pirmasis tuometinio Vilniaus Valstybinio V. Kapsuko universiteto Mokslinės bibliotekos metraštis, kuris traktuojamas *kaip savotiška kūrybinė bibliotekos darbuotojų kolektyvo 1957 metų ataskaita*.³ Nors numatyta tokius metraščius leisti kasmet, tačiau kitas leidinys pasirodė tik 1961 m. ir atspindėjo 1958–1959 m. bibliotekos veiklą. Trečiasis metraštis išleistas 1973 m., tačiau dėl neiškių politinių priežasčių buvo neleistas platinti. Tik 1989 m., *panaikinus buvusius Glavlito cenzūros draudimus, iš specfondų išėmus uždraustus leidinius*⁴, šis metraštis buvo padaugintas keletu egzempliorių ir pristatytas visuomenei.

² BUTKEVIČIENĖ, B. Vilniaus universiteto bibliotekai 425. Iš *Vilniaus universiteto bibliotekos metraštis 1995*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 1997, p. 9–13.

³ *Vilniaus universiteto bibliotekos metraštis 1957*. Vilnius, 1958, p. 3.

⁴ Pratarmė. Iš *Vilniaus universiteto bibliotekos metraštis 1972*. Vilnius, 1972, p. 1.

Jau nepriklausomoje Lietuvoje 1993 m. pasirodė 1991 metų Vilniaus universiteto bibliotekos metraštis, kuriame aptariamas ilgas 13 metų (1979–1991) bibliotekos laikotarpis⁵. Šis metraštis žymi stabilio laikotarpio pradžią ir periodiškumo įtvirtinimą: vėliau metraščiai sudaromi kas penkerius metus – 1997 m. pasirodo „Bibliotekos metraštis – 1995“; 2000 m. – „Bibliotekos metraštis – 1999“; 2005 m. – „Vilniaus universiteto bibliotekos metraštis – 2004“; 2010 m. – „Vilniaus universiteto bibliotekos metraštis – 2010“.

Vilniaus universiteto bibliotekos metraščių struktūra ir tematika neturi griežtų rėmų. Apžvelgus aštuonių metraščių turinius matyti, kad ryškiau daugelyje leidinių išsiskiria tik kelios pasikartojančios temos: tai tyrinėjimai, atliekami ne tik bibliotekos darbuotojų, bet ir kitų mokslininkų bibliotekos *neišsenkančiuose knygų ir archyvų lobynuose*⁶; bibliografinė informacija apie VU bibliotekos leidinius, universiteto paminėjimus spaudoje; kronikos skyrelis, kuriame skelbiama įvairi informacija apie bibliotekos darbuotojų kvalifikacijos kėlimo keliones, rengtas parodas, bibliotekos svečius, ekskursijas ir kitus renginius.

Svarbu pabrėžti, kad bibliografinė informacija ir kronikos nuo 2004 metų jau nebėra sudedamoji metraščio dalis, nes ši informacija nuo 2000 metų skelbiama metinėse VU bibliotekos ataskaitose visuomenei⁷.

Kitos struktūrinės metraščio dalys, pasirodydavusios vienais ar kitais metais, užfiksuotos šios:

- straipsniai Lietuvos bibliotekininkystės, bibliografijos, knygos istorijos tema;
- mokslinių bibliotekų darbo patirties sklaida;
- straipsniai, skirti platesnei kultūros istorijos sričiai;
- atskirų bibliotekų skyrių veiklos aprašymai („VUB veiklos puslapiai“);
- konferencijų medžiaga ir straipsniai;
- atsiminimai.

⁵ BUTKEVIČIENĖ, B. Trylika bibliotekos metų (1979–1991). Iš *Vilniaus universiteto bibliotekos metraštis 1991*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 1993, p. 5–12.

⁶ Pratarmė. Iš *Vilniaus universiteto bibliotekos metraštis 1991*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 1993, p. 3.

⁷ Pratarmė. Iš *Vilniaus universiteto bibliotekos metraštis 2004*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2005, p. 7.

Pirmosios trys temos (mokslinių bibliotekų darbo patirties, Lietuvos bibliotekininkystės ir platesnės kultūros istorijos straipsniai) buvo plėtojamos pirmuosiuose metraščiuose, vėliau pastebimas tematikos siaurėjimas ir išgryninimas: dėmesys telkiamas į kelias svarbiausias sritis – jubiliejinių bibliotekos konferencijų medžiagos pateikimą ir VUB fondų tyrinėjimus, kuriuos atlieka ne tik bibliotekos darbuotojai, bet ir mokslininkai. Toks tematikos siaurėjimas atrodo logiškas, nes tuo pat metu leidžiami nauji Vilniaus universiteto bibliotekos veiklą atspindintys informacijos šaltiniai (minėtos ataskaitos visuomenei, taip pat kasmetinės VU Rektoriaus veiklos ataskaitos). Kitoms platesnėms temoms nagrinėti darosi tinkamesni įvairūs moksliniai žurnalai, kolektyvinės monografijos, profesinė spauda.

Apibendrinus galima teigti, kad Vilniaus universiteto bibliotekos metraščių turinys ir struktūra neturi griežtų rėmų, dėl to metraščio leidėjai gali prisitaikyti prie esamo laikotarpio aktualijų ir pateikti tokią informaciją, kuri tuo metu atrodo svarbiausia. Kita vertus, stabilesnė metraščio struktūra užtikrintų informacijos tęstinumą.

METRAŠČIŲ ĮVADINIŲ STRAIPSNIŲ TURINIO ANALIZĖ

Vilniaus universiteto bibliotekos metraščių įvadinių straipsnių turinio analize siekta atskleisti skirtingų laikotarpių (iki ir po 1991 m.) bibliotekos veiklos atspindį bibliotekos vadovų rašytuose tekstuose. Bibliotekos veikla dažniausiai suprantama neatsiejamai nuo tikslinės auditorijos (aplinkos veikėjų, kuriems skirtos bibliotekos paslaugos ir erdvės, taip pat bendradarbiaujančių veikėjų) bei įvairių išorinių veiksnių, darančių politinę, technologinę, ekonominę ir kito pobūdžio įtaką. Analizuojant bibliotekos veiklos sričių ir su jomis susijusių veikėjų bei veiksnių žemėlapius, galima atskleisti tam tikrą bibliotekos poziciją. Svarbu pabrėžti, kad šiuo tyrimu nesiekama sutapatinti bibliotekos realios veiklos ir jos aprašymų tekstuose. Įvadiniuose straipsniuose akcentuojami dalykai gali būti traktuojami tik kaip svarbiausi bibliotekos veiklos ir ryšių su

išorine aplinka atspindžiai, kuriuos siekiama išryškinti parodant, kas pačiai bibliotekai atrodo verta užfiksuoti.

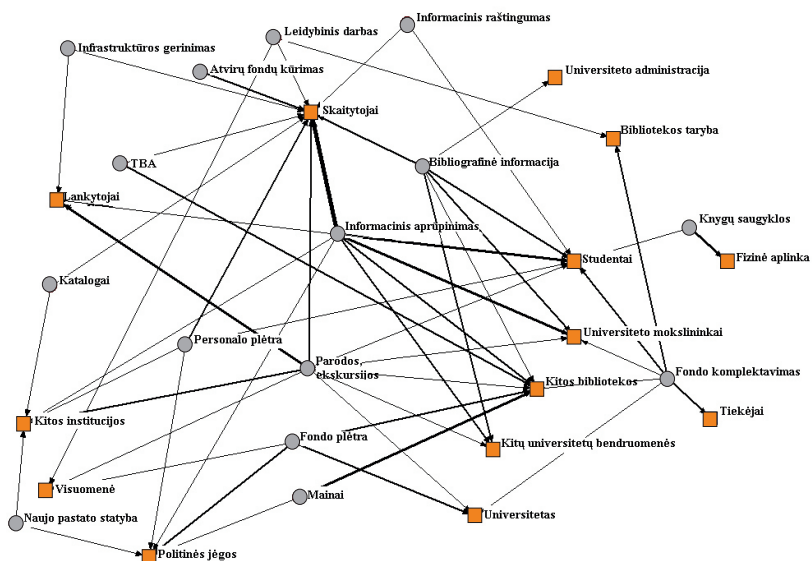
Įvadinių straipsnių turinio analizė atlikta šiais etapais:

1. Analizuojamuose tekstuose identifikuotos bibliotekos veiklos sritys (pvz., fondų komplektavimas, ekskursijos) ir šalia tų sričių minimi veikėjai ar veiksniai (pvz., tiekėjai, visuomenė, vyriausybė).
2. Sudaryta veiklos sričių ir veikėjų / veiksmų matrica: vienetu žymimas identifikuotas tarpusavio ryšių buvimas (pvz., fondų komplektavimas ir leidyklos), jei ryšiai kartojasi, skaičius didėja (2, 3 ir t. t.), taip parodant stipresnį ryšį.
3. Naudojant parengtą matricą sukurti du bibliotekos veiklos sričių ir veikėjų / veiksmų žemėlapiai (dviejų skirtingų laikotarpių). Vaizdinimui pasitelkta programinė įranga UCINET 6.531⁸.

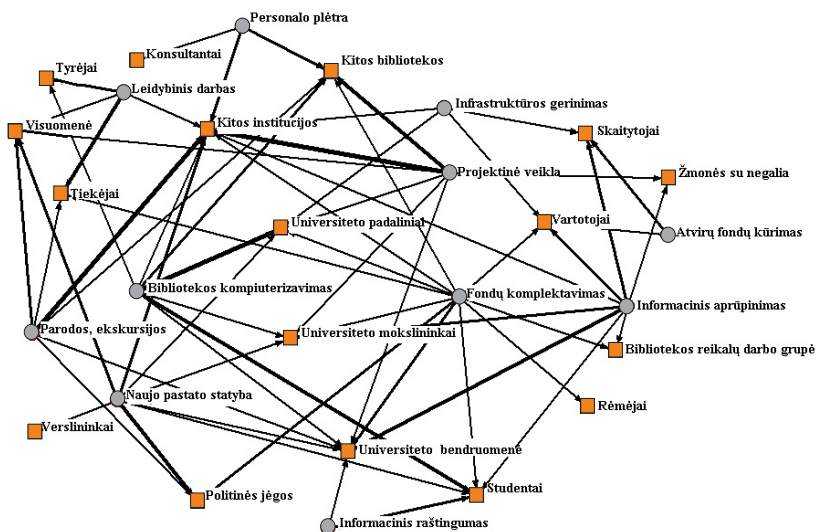
Pradedant analizę visų pirma reikia aptarti skirtingų laikotarpių veiklos sričių ir veikėjų skirtumus bei panašumus. Tai atsiskleidžia toliau pateiktuose žemėlapuose. Ryškesnės linijos tarp skirtingų taškų reiškia stipresnį užfiksuotą ryšį. Keturkampiai žymi veikėjus ir aplinkos veiksnius, o apskritimai – bibliotekos veiklos sritis.

Iš šių žemėlapių matyti, kad įvadinių straipsnių nepriklausomoje Lietuvoje turinys kompleksiškesnis. Nors dauguma veiklos sričių ir veikėjų / veiksmų identifikuoti tiek ankstesniuose tekstuose (iki 1991 m.), tiek vėlesniuose, tačiau pastebėta atvirkštinė proporcija: tekstuose iki 1991 m. siekiama akcentuoti daugiau įvairių veiklos sričių, o po 1991 m. atsiranda daugiau veikėjų / veiksmų kategorijų negu veiklos sričių. Toks skirtumas gali rodyti, kad pateikiamuose naujesniuose tekstuose daugiau koncentruojamasi į pagrindines bibliotekos veiklos sritis, kurios yra pamatinės, išskirtinės ir laikomos svarbiausiomis: fondų komplektavimą, naujo pastato statybą, informacinį aprūpinimą, bibliotekos kompiuterizavimą. Palyginus tekstus iki 1991 m. matyti, kad fondų komplektavimas ir informacinis aprūpinimas taip pat yra tarp pagrindinių identifikuotų veiklos sričių, tačiau greta ryškiausias pozicijas

⁸ BORGATTI, S. P.; EVERETT, M. G.; FREEMAN, L. C. *Ucinet for Windows: Software for Social Network Analysis*. Harvard, MA: Analytic Technologies, 2002.

1 PAV. Įvadinųjų straipsnių iki 1991 m. bibliotekos veiklos sričių ir veikėjų / veiksmų ryšių žemėlapis

2 PAV. Įvadinųjų straipsnių po 1991 m. bibliotekos veiklos sričių ir veikėjų / veiksmų ryšių žemėlapis

užima parodų, ekskursijų ir kitų renginių organizavimas, bibliografinės informacijos teikimas bei fondo plėtros, prarastų leidinių susigrąžinimo iš kitų bibliotekų tikslas. Įdomu tai, kad ir ankstesniuose tekstuose kalbama apie naujo bibliotekos pastato statybą – tai rodo, kad šis bibliotekos tikslas buvo aktualus jau ilgus dešimtmečius ir jo įgyvendinimo pastangos užfiksuotos beveik visuose nagrinėtuose metraščiuose.

Analizuojant veikėjus / veiksnius pastebėta, kad dauguma jų skirtingų laikotarpių tekstuose sutampa: studentai, skaitytojai, kitos bibliotekos (kaip bendradarbiaujančios ar padedančios), visuomenė, politinės jėgos (susijusios su valdžios institucijomis, jų nutarimais), universiteto bendruomenė, kitų universitetų mokslininkai ir t. t. Kita vertus, tekstuose po 1991 m., nors ir neryškiai, pradeda figūruoti nauji veikėjai: konsultantai, verslininkai, vartotojai, negalią turintys žmonės, rėmėjai, tyrėjai. Galima pastebėti skaitytojų, kurių kategorija yra gausiausia tekstuose iki 1991 m., transformaciją į vartotojus, kurie tekstuose po 1991 m. identifikuojami šalia arba vietoj skaitytojų. Toks kokybinis pokytis leidžia daryti prielaidą, kad metraščių įvadinuose straipsniuose atsispindi ir bibliotekos modernėjimas, santykio su skaitytoju / vartotoju permąstymas, šiuolaikinės bibliotekos, suteikiančios ne tik *skaitymo*, bet ir kitų bibliotekos paslaugų *vartojimo* galimybes, išvirtinimas.

Pažvelgus į dažniausiai tekstuose minimus veikėjus pastebėta, kad iki 1991 m. tai buvo skaitytojai, kitos bibliotekos, studentai bei universiteto mokslininkai. Po 1991 m. ryškiausios veikėjų kategorijos buvo kitos institucijos, kitos bibliotekos, universiteto bendruomenė. Pirmaujančiai kitų institucijų kategorijai priskirtinos įvairios organizacijos ir institucijos, su kuriomis biblioteka bendradarbiauja rengdama parodas, bendrus projektus, leidinius, tobulindama personalo kvalifikaciją ir t. t. Tai rodo, kad įvadinuose straipsniuose siekiama pabrėžti bibliotekos ryšių gausumą, atvirumą išorinei aplinkai ir bendradarbiavimui su įvairiausiomis organizacijomis. Kokybinis skirtumas tarp analizuojamų laikotarpių tekstų matomas ir kitų bibliotekų kaip veikėjų kategorijoje: iki 1991 m. ryšius su kitomis bibliotekomis labiausiai apibrėžė mainų ir fondo plėtros, susigrąžinimo veikla, o po 1991 m. – projektinė veikla ir bibliotekos

kompiuterizavimo darbai. Galima teigti, kad metraščių įvadinuose straipsniuose užfiksuotas ir gerai matomas naujos darbo formos – projektinės veiklos – radimasis, būdingas šiuolaikinei visuomenei.

Aptinkiamas pagrindines bibliotekos veiklos kategorijas ir veikėjus / veiksnius, verta atkreipti dėmesį ir į vyraujančius šių kategorijų ryšius. Iš žemėlapių matyti, kad ryškiausios linijos tekstuose iki 1991 m. rodo skaitytojų informacinį aprūpinimą, kiek silpniau – konkretnę studentų ir universiteto mokslininkų informacinį aprūpinimą. Taip pat vyrauja mainai su kitomis bibliotekomis, parodos ir ekskursijos lankytojams, svečiams bei knygų saugojimo sąlygos, susijusios su fizinės aplinkos veiksniais (patalpų trūkumas, šildymo problemos ir kt.). Tekstuose po 1991 m. dauguma ryšių tarp skirtingų kategorijų yra apylygio stiprumo, šiek tiek ryškesnis parodų ir ekskursijų ryšys su kitomis institucijomis, projektinės veiklos ryšys su kitomis institucijomis bei bibliotekos kompiuterizavimo ryšys su kitais universiteto padaliniais. Gali atrodyti, kad viena pagrindinių bibliotekos veiklos sričių – informacinis aprūpinimas – tekstuose po 1991 m. nebetenka reikšmės, tačiau iš žemėlapių matyti, kad ši veikla dažnai diferencijuojama ir dėmesys teikiamas smulkesnėms vartotojų grupėms: universiteto mokslininkams, studentams, skaitytojams, universiteto bendruomenei, negalią turintiems žmonėms. Vadinasi, galima pastebėti kokybinį skirtumą tarp skaitytojo sąvokos, aprėpiančios skirtingas kategorijas, ir vartotojo, kuris naujesniuose tekstuose įgauna vis įvairesnius „veidus“.

Aptariant analizės rezultatus reikėtų paminėti, kad pateikti žemėlapiai nėra visapusiški įvadinų straipsnių tematikos atspindžiai. Tekstuose aprašoma ir tokia bibliotekos veikla, kuri nėra tiesiogiai siejama su jokiais veikėjais ar veiksniais, dėl to į šio tyrimo analizės lauką nepatenka. Pavyzdžiui, 2010 metų metraštyje aptariami ir organizacinės struktūros, finansavimo pokyčiai, kituose metraščiuose nemažai rašoma apie Retų spaudinių ir Rankraščių skyrių veiklą, rengiamus katalogus, personalines rodykles, tačiau neakcentuojant galutinės šių veiklos sričių tikslinės auditorijos arba konkrečių veiksmų, darančių joms įtaką (pvz., politinių sprendimų, finansavimo klausimų).

Kita vertus, kaip jau buvo minėta, šis nedidelis tyrimas nesiekia suapatinti bibliotekos realios situacijos su įvadinių straipsnių aprašymais, o platesnis visų bibliotekos veiklos sričių ir jų svarbos vaizdas atsiskleis-tų nagrinėjant didesnės apimties dokumentus, pavyzdžiui, bibliotekos ataskaitas visuomenei, Vilniaus universiteto veiklos ataskaitas ir kt.

IŠVADOS

Šiame straipsnyje siekta apžvelgti daugiau nei per 50 metų (nuo 1957 m. iki 2010 m.) išleistus Vilniaus universiteto bibliotekos metraščius ir paana-lizuoti jų turinį bei struktūrą, taip pat atlikti nedidelį metraščių įvadinių straipsnių kokybinės turinio analizės tyrimą, kuris leistų pastebėti pagrin-dinius kokybinius bibliotekos pokyčius, atsispindinčius tokiuose tekstuose.

Metraščių turinio ir struktūros analizė parodė, kad metraščiai neturi stabilių rėmų ir kaskart jų sudedamosios dalys šiek tiek keičiasi. Nors tai leidžia rengėjams atsižvelgti į svarbiausius esamo laikotarpio įvykius, ta-čiau rekomenduojama apsvarstyti metraščio struktūros įtvirtinimą, kad būtų užtikrinamas pateikiamos informacijos tęstinumas.

Įvadinių straipsnių turinio analizė atskleidė keletą įdomių kokybinių pokyčių lyginant metraščių tekstus, leistus iki 1991 m. ir po 1991 m. Pastebėta, kad tekstuose po 1991 m. labiau išskiriamos pagrindinės bibliotekos veiklos sritys – tai leidžia spėti esant aiškesnę bibliotekos pozicijos suvokimą tiek universiteto struktūroje, tiek platesniame pa-sauliniame kontekste. Nors abiejų laikotarpių tekstuose identifikuoti veikėjai daugiau ar mažiau sutampa, tačiau tekstuose po 1991 m. ran-dasi, nors ir nežymiai, naujos veikėjų kategorijos (konsultantai, negalią turintys žmonės, vartotojai ir kt.). Naujesniuose tekstuose atsiskleidžia ir naujų darbo formų – ypač projektinės veiklos – radimasis. Tekstuose iki 1991 m. pagrindiniu veikėju įvardijamas skaitytojas, o vėliau skai-tytoją pamažu keičia vartotojas, pats skaitytojas skyla į keletą labiau di-ferencijuotų kategorijų (studentas, mokslininkas, tyrėjas ir kt.). Galima teigti, kad vartotojo sąvoka atspindi bibliotekos modernėjimo, šiuolai-kinio bibliotekos paslaugų supratimo poziciją.

Šis nedidelis tyrimas galėtų virsti ilgalaikiu, jei ir toliau būtų analizuojami išleidžiamų Vilniaus universiteto bibliotekos metraščių įvadiniai straipsniai ir struktūros kaita. Galima daryti prielaidą, kad naujų tekstų analizė atskleistų vis įdomesnių kokybinių bibliotekos veiklos pokyčių.

Šaltiniai ir literatūra

1. BORGATTI, S. P.; EVERETT, M. G.; FREEMAN, L. C. *Ucinet for Windows: Software for Social Network Analysis*. Harvard, MA: Analytic Technologies, 2002.
2. *Vilniaus universiteto bibliotekos metraštis 1957*. Vilnius, 1958. 143 p.
3. *Vilniaus universiteto bibliotekos metraštis 1958–1959*. Vilnius, 1961. 308 p.
4. *Vilniaus universiteto bibliotekos metraštis 1972*. Vilnius, 1972. 257 p.
5. *Vilniaus universiteto bibliotekos metraštis 1991*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 1993. 117 p.
6. *Vilniaus universiteto bibliotekos metraštis 1995*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 1997. 193 p.
7. *Vilniaus universiteto bibliotekos metraštis 1999*. Vilnius: Vilniaus universiteto biblioteka, 2000. 187 p.
8. *Vilniaus universiteto bibliotekos metraštis 2004*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2005. 188 p.
9. *Vilniaus universiteto bibliotekos metraštis 2010*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2010. 213 p.
10. *Žurnalistikos enciklopedija*. Vilnius: Pradai, 1997. 607 p.

CHANGES IN INTRODUCTORY ARTICLES OF VILNIUS UNIVERSITY LIBRARY'S YEARBOOKS: QUALITATIVE CONTENT ANALYSIS

Simona Juzėnienė

Summary

Vilnius University Library's yearbook is published each 5 years and reflects the most important aspects of library's work, changes and relevant problems. Introductory articles of yearbooks serve as reflections of library's environment at a certain period of time, main influencing actors and factors and fundamental library values can be identified. This article seeks to analyse changes in the content of Vilnius University's Library yearbooks in the last 50 years – from the first yearbook of 1957 till the last yearbook of 2010. Using qualitative content analysis introductory articles are considered as text arrays, in which library's environment of different periods of time is captured.

It was identified that Vilnius University Library's yearbooks do not have a fixed structure and each time their content parts are changing. It was noticed that in texts after 1991 main library's activities were more visible – one can guess that the library's position in the university structure and in a broader global context is quite clear. Although both periods (before and after 1991) have almost the same main actors, in texts after 1991 some new actors appear (consultants, people with disabilities, users, etc.). Newer texts also reveal new forms of activity – primarily project work. If the texts before 1991 defined the main actor as *reader*, later the reader is gradually changing into *user*, then the *reader* splits up into smaller categories such as student, scholar, researcher etc. It can be stated that the emergence of *user* reflects library's modernization and the vision of contemporary library services.